RECEB AYI HAKKINDA BAZI BİLGİLER

﴿ حول شهر رجب ﴾

[Türkçe — Turkish — تركي]

Muhammed Salih el-Muneccid

Terceme : Muhammed Şahin

Tetkik : Ali Rıza Şahin

2010 - 1431

islamhouse.com

﴿ حول شهر رجب ﴾

« باللغة التركية »

محمد صالح المنجد

ترجمة: محمد مسلم شاهين

مراجعة: علي رضا شاهين

2010 - 1431

islamhouse.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Hamd, Bir ve Kahhâr olan Allah'a mahsustur. Salât ve selâm, seçkin Peygamber Muhammed -sallallahu aleyhi ve sellem-'e,O'nun temiz ve güzel âile halkına ve ashâbının üzerine olsun.

﴿وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ ۗ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ ۚ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَىٰ
عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٦٨﴾﴾ [سورة القصص الآية: ٦٨]

"**Rabbin** (yaratmak) **istediğini yaratır ve** (dostluğu için kullarından dilediğini) **seçer. Onlar için seçme hakkı yoktur** (hiç kimsenin emir ve seçme yetkisi yoktur)**. Allah, onların ortak koştukları şeylerden münezzeh ve yücedir.**"[1]

Diye buyuran Allah Teâlâ'ya hamdolsun.

Âyetteki "seçer"den kasıt; Allah Teâlâ'nın rubûbiyetine, vahdâniyetine, hikmetinin kemâline, ilmine ve kudretine delâlet eden seçim ve tercihtir (ictibâ ve istıfâ'dır).

İşte Allah Teâlâ'nın seçmesi ve üstün tutmasından birisi de, bazı günleri ve ayları seçip onları diğer gün ve aylardan üstün tutmasıdır.

Nitekim Allah Teâlâ, aylar arasından dört tanesini haram aylar olarak seçmiş ve şöyle buyurmuştur:

﴿إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِندَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ۚ ذَٰلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ ۚ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ
أَنفُسَكُمْ ۚ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً ۚ وَاعْلَمُوا
أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿٣٦﴾﴾ [سورة التوبة الآية: ٣٦]

"**Şüphesiz, Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günkü hükmünde** (ve Levh-i Mahfuz'da yazılı olduğu)**, ayların sayısı on iki ay olup bunlardan dördü haram aylardır.İşte dosdoğru dîn budur. O halde bunlarda nefislerinize zulmetmeyin ve müşrikler nasıl sizinle topyekün savaşıyorlarsa, siz de onlarla topyekün savaşın ve bilin ki Allah,** (desteği ve yardımı ile) **takvâ sahipleriyle beraberdir.**"[2]

---

[1] Kasas Sûresi: 68

[2] Tevbe Sûresi: 36

Aylar, (Allah Teâlâ tarafından) kamerin (ayın) hareketi ve doğuşu ile takdir edilmiş, kâfirlerin yapmakta oldukları gibi güneşin hareketi ve intikal etmesiyle takdir edilmemiştir.

Âyet-i kerimede geçen haram aylar mübhemdir (belirsiz,üstü kapalı ve açık değildir), bu ayların isimleri belirlenmemiş, fakat Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünneti bunları zikretmiştir.

Nitekim Ebu Bekrâ'dan -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre,Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- Vedâ hutbesinde insanlara hutbe vermiş ve hutbesinde onlara şöyle demiştir:

((الزَّمَانُ قَدِ اسْتَدَارَ كَهَيْئَتِهِ يَوْمَ خَلَقَ اللّٰهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ، اَلسَّنَةُ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا، مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ، ثَلَاثٌ مُتَوَالِيَاتٌ: ذُو الْقَعْدَةِ وَذُو الْحِجَّةِ وَالْمُحَرَّمُ وَرَجَبُ مُضَرَ الَّذِي بَيْنَ جُمَادَى وَشَعْبَانَ.)) [متفق عليه]

"**Zaman, Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı gündeki sıraya göre sürüp gitmiştir** (o da her yılın on iki ay, her ayın da yirmi dokuz ilâ otuz gün arasında olmasıdır).(Kamerî) **yıl, on iki aydır. Bunlardan dördü haram aylardır. Üçü birbiri ardınca gelir.** (Bu aylar:) **Zilkâde, Zilhicce, Muharrem ve Cumâdâ ile Şa'ban arasındaki Receb Mudar'dır.**"[1]

Receb Mudar diye adlandırılmasının sebebi şudur: Çünkü Mudar kabilesi, Receb ayının yerini değiştirmez, aksine onu vaktinde (Cumâdâ ile Şaban arasında) olduğu gibi sâbit tutardı. Oysa diğer Arap kabileleri, kendilerince savaş durumuna göre Recep ayının yerini değiştirir ve tebdil ederlerdi.

Nitekim bu durum, Allah Teâlâ'nın şu sözünde zikredildiği gibiydi:

﴿إِنَّمَا ٱلنَّسِيٓءُ زِيَادَةٞ فِي ٱلۡكُفۡرِۖ يُضَلُّ بِهِ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ يُحِلُّونَهُۥ عَامٗا وَيُحَرِّمُونَهُۥ عَامٗا لِّيُوَاطِـُٔواْ عِدَّةَ مَا حَرَّمَ ٱللَّهُ فَيُحِلُّواْ مَا حَرَّمَ ٱللَّهُۚ زُيِّنَ لَهُمۡ سُوٓءُ أَعۡمَٰلِهِمۡۗ وَٱللَّهُ لَا يَهۡدِي ٱلۡقَوۡمَ ٱلۡكَٰفِرِينَ ٣٧﴾ [سورة التوبة الآية: ٣٧]

"(Allah'ın haram kıldığı) **Haram ayların yerlerini değiştirip ertelemek** (savaşmak için istedikleri haram ayı, helal aylardan birisiyle değiştirip, kimisini öne almak, kimisini de ertelemek), **sadece küfürde** (inkârda) **ileri gitmektir. Öyle yapmakla kâfirler,** (şeytan tarafından) **büsbütün şaşırtılırlar. Allah'ın haram kıldığı** (dört aydan birisini) **sayıya** (dört haram aya) **denk getirmek için onu bir yıl helâl, bir yıl haram sayarlar ve böylelikle**

[1] Buhârî; Kitâbu'l-Hac, Minâ günlerinde hutbe bâbı, hadis no: 1741. Müslim; Kitâbu'l-Kasâme, Kanların haram kılınması bâbı, hadis no: 1679

Allah'ın haram kıldığını helâl kabul ederler.Kötü işleri, (şeytan tarafından) **kendilerine süslenip güzel gösterildi.Allah, kâfirler topluluğunu hidâyete erdirmez** (onları hakka ve doğruya ulaşmakta muvaffak kılmaz)."[1]

Yine, Receb ayının Mudar kabilesine nisbet edilmesinin sebebi hakkında şöyle denilmiştir:Çünkü Mudar kabilesi,Receb ayına, diğer Arap kabilelerinden daha fazla tâzim gösterir ve saygıda bulunurdu. Bunun için Receb ayı, Mudar kabilesine nisbet edilmiştir.

Receb diye adlandırılmasının sebebi:

İbn-i Fâris -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

"Receb: 'Ra', 'Cîm' ve 'Bâ' kökünden olup, bir şeyin başka bir şeyle desteklenmesine ve takviye edilmesine delâlet eden esas demektir...

Bu meyanda söylenen: "Racebtu'ş-Şey'e" denildiğinde yani onu yücelttim, ona tazim gösterdim, demektir.Receb diye adlandırılmasının sebebi ise; insanların onu yüceltmesi ve ona tâzim göstermesinden dolayıdır. İslâm şeriatı da Receb ayını yüceltmiş ve ona tâzim göstermiştir."[2]

Câhiliye halkı, Receb ayını, "mızrak ucundaki demiri mızraklardan çekip çıkarttıran" diye adlandırıyoralardı.

Nitekim Ebu Racâ el-Utâridî'den rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

((كُنَّا نَعْبُدُ الْحَجَرَ، فَإِذَا وَجَدْنَا حَجَرًا هُوَ أَخْيَرُ مِنْهُ أَلْقَيْنَاهُ وَأَخَذْنَا الْآخَرَ، فَإِذَا لَمْ نَجِدْ حَجَرًا جَمَعْنَا جُثْوَةً مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ جِئْنَا بِالشَّاةِ فَحَلَبْنَاهُ عَلَيْهِ ثُمَّ طُفْنَا بِهِ. فَإِذَا دَخَلَ شَهْرُ رَجَبٍ، قُلْنَا:مُنَصِّلُ الْأَسِنَّةِ، فَلَا نَدَعُ رُمْحًا فِيهِ حَدِيدَةٌ، وَلَا سَهْمًا فِيهِ حَدِيدَةٌ إِلَّا نَزَعْنَاهُ وَأَلْقَيْنَاهُ شَهْرَ رَجَبٍ.)) [رواه البخاري]

"**Biz,** (câhiliye devrinde) **taşa tapardık.** (Tapmakta olduğumuz) **taştan daha hayırlı bir taş bulduğumuz zaman onu** (önceki taşı) **atar ve onun yerine başkasını alırdık.Eğer herhangi bir taş bulamazsak, toprağı toplayıp yığın haline getirir, sonra** (taşın bir benzeri olması için) **keçiyi getirip üstüne süt sağardık, ardından da onun** (toprak yığınının) **etrafında tavaf ederdik. Receb ayı girdiği zaman** (onun için)**: Mızrak ucundaki demiri mızraklardan çekip çıkarttıran, derdik.** (Bu ayda) **mızrak ve okun ucunda demir bırakmaz, onu çekip çıkarır ve Receb ayından dolayı onu atardık** (Receb ayının, haram aylardan olması sebebiyle bu ayda savaşı bırakırdık)."[3]

---

[1] Tevbe Sûresi: 37

[2] "Mu'cemu Mekâyîsi'l-Luğa"; s: 445

[3] Buhârî; Kitâbu'l-Hac, Minâ günlerinde hutbe bâbı, hadis no: 1741. Müslim; Kitâbu'l-Kasâme, Kanların haram kılınması bâbı, hadis no: 1679

Beyhakî -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Câhiliye halkı, bu haram ayları, özellikle de Receb ayını pek yüceltirler ve bu ayda kesinlikle savaşmazlardı."

Haram ay olan Receb:

İbn-i Fâris -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

Hiç şüphe yok ki haram ayların büyük bir yeri ve önemi vardır.Receb ayı da bunlardandır. Çünkü Receb ayı, bu haram aylardan birisidir.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ لَا تُحِلُّواْ شَعَٰٓئِرَ ٱللَّهِ وَلَا ٱلشَّهۡرَ ٱلۡحَرَامَ وَلَا ٱلۡهَدۡيَ وَلَا ٱلۡقَلَٰٓئِدَ وَلَآ ءَآمِّينَ ٱلۡبَيۡتَ ٱلۡحَرَامَ يَبۡتَغُونَ فَضۡلٗا مِّن رَّبِّهِمۡ وَرِضۡوَٰنٗاۚ ... ﴾ [سورة المائدة من الآية: ٢]

"Ey îmân edenler! Allah'ın nişânelerine, haram olan aya, hacda kesilecek olan kurbanlığa, gerdanlık takılı kurbanlıklara ve Rablerinden bir lütuf ve rıza isteyerek (hac için) Beyt'ul-Haram'a gelenlere sakın hürmetsizlik etmeyin!..."[1]

Yani; size yüceltilmenizi ve tâzim göstermenizi emrettiği ve işlemenizi yasakladığı haramlarını helâl saymayın! Bu nehiy; hem çirkin şeyleri işlemeyi, hem de çirkin şeye inanmayı kapsar.

Yine, Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur:

﴿...فَلَا تَظۡلِمُواْ فِيهِنَّ أَنفُسَكُمۡ ...﴾ [سورة التوبة الآية: ٣٦] ...

"...O halde bunlarda (bu haram aylarda) nefislerinize zulmetmeyin..."[2]

Âyet-i kerimede geçen zamir; -müfessirlerin imamı İbn-i Cerîr et-Taberî'nin -Allah ondan râzı olsun- kabul ettiği gibi-, bu dört haram aylara döner.

Bu sebeple, Allah Teâlâ'nın üstün tuttuğu bu mevki ve öneminden dolayı bu ayların haramlılıklarına dikkat edilmesi ve bu ayların hürmet ve kıymetinden dolayı bunlarda harama düşmekten sakınılması gerekir.Çünkü Allah Teâlâ'nın haram kıldığı zamanın şeref ve kıymeti sebebiyle, onda işlenen günahlar da büyük sayılır. Bunun içindir ki Allah Teâlâ, yukarıda geçen âyette, -nefse zulmetmek, her türlü günahları kapsamakla beraber-, bütün aylarda nefse zulmetmekten bizi sakındırmıştır.

---

[1] Mâide Sûresi: 2
[2] Tevbe Sûresi: 36

Haram aylarda savaşmak:

Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ يَسْـَٔلُونَكَ عَنِ ٱلشَّهْرِ ٱلْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ ۖ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ ۖ وَصَدٌّ عَن سَبِيلِ ٱللَّهِ وَكُفْرٌۢ بِهِۦ وَٱلْمَسْجِدِ ٱلْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِۦ مِنْهُ أَكْبَرُ عِندَ ٱللَّهِ ۚ وَٱلْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ ٱلْقَتْلِ ۗ وَلَا يَزَالُونَ يُقَٰتِلُونَكُمْ حَتَّىٰ يَرُدُّوكُمْ عَن دِينِكُمْ إِنِ ٱسْتَطَٰعُوا۟ ۚ وَمَن يَرْتَدِدْ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُو۟لَٰٓئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَٰلُهُمْ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْءَاخِرَةِ ۖ وَأُو۟لَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿٢١٧﴾ ﴾ [سورة البقرة الآية: ٢١٧]

"(Ey Peygamber!) Sana haram ayda savaşmaktan soruyorlar (savaşmak helal mi diye sordular). (Onlara) de ki: Haram ayda savaşmak (ve kan akıtmak, Allah katında) büyük bir günahtır. Fakat insanları Allah yolundan (İslâm'a girmekten) alıkoymak ve O'nu inkâr etmek, Mescid-i Haram'a girmelerine engel olmak, onun ehlini oradan çıkarmak Allah katında, (haram ayda savaşmaktan) daha büyük günahtır. Fitne (içinde bulunduğunuz şirk, haram ayda) öldürmekten daha büyük ve şiddetlidir. Kâfirlerin güçleri yetse, sizi dîninizden döndürünceye kadar sizinle savaşa devam ederler. Sizden kim dîninden döner de kâfir olarak ölürse; onların yapmış olduğu amelleri hem dünyada, hem de âhirette boşa gitmiştir. Ve onlar, cehennemliklerdir. Orada devamlı kalıcıdırlar."[1]

Âlimlerin çoğunluğu haram aylarda savaşmanın haram oluşunun, Allah Teâlâ'nın şu sözüyle nesh olunduğunu (hükmünün kalktığını) söylemişlerdir:

﴿ فَإِذَا ٱنسَلَخَ ٱلْأَشْهُرُ ٱلْحُرُمُ فَٱقْتُلُوا۟ ٱلْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدتُّمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَٱحْصُرُوهُمْ وَٱقْعُدُوا۟ لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ ۚ فَإِن تَابُوا۟ وَأَقَامُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَءَاتَوُا۟ ٱلزَّكَوٰةَ فَخَلُّوا۟ سَبِيلَهُمْ ۚ إِنَّ ٱللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٥﴾ ﴾ [سورة التوبة الآية :٥]

"(Kendilerine emân verdiğiniz) haram aylar çıkınca, müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün; onları yakalayıp (bulundukları yerlere) hapsedin ve onları her gözetleme yerinde oturup bekleyin. (Küfrü terkedip İslâm'a girerek) tevbe eder, namazı dosdoğru kılar ve zekâtı da verirlerse, artık onları serbest bırakın. Şüphesiz ki Allah, (tevbe edip kendisine dönenleri) çok bağışlayıcıdır, (onlara) çok merhametlidir."[2]

---

[1] Bakara Sûresi: 217

[2] Tevbe Sûresi: 5

Bunun dışında müşriklerle savaşmayı emreden genel ifâdeler de vardır.

Yine, âlimlerin çoğunluğu, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in, Tâif halkı ile haram aylardan birisi olan Zilkâde ayında savaştığını delil olarak göstermişlerdir.

Başka âlimler ise bu konuda şöyle demişlerdir:

"Haram aylarda savaşa başlamak, câiz değildir.Fakat savaş, haram ayların dışındaki bir ayda başlamış ise, haram aylarda savaşa devam etmek ve savaşı tamamlamak câizdir."

Bu âlimler, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in Tâif halkı ile savaşmasını ise, "Onlarla savaş, Şevval ayında Huneyn'de başlamıştır", diye yorumlamışlardır.

Bütün bunlar, içinde savunma olmayan savaş içindir. Eğer düşman, müslümanların ülkesine saldırırsa, ister haram ayda olsun, isterse haram ayın dışında bir ayda olsun, müslüman halkın, kendi ülkelerini savunmaları gerekir.

Atîra (Recebiye): Receb ayının ilk on gününde kesilen kurban:

Câhiliye devrinde araplar, putlarına takdim edilmek üzere Receb ayında bir kurban keserlerdi.

İslâm dîni geldikten sonra, yalnızca Allah Teâlâ'ya kurban kesilmesi gerektiğini emredince, câhiliye halkının bu fiili geçersiz oldu.

Fakihler, Receb ayında kesilen kurbanın hükmü hakkında görüş ayrılığına düştüler. Hanefîler, Mâlikîler ve Hanbelîler gibi âlimlerin çoğunluğu, Receb ayında kesilen kurbanın hükmünün nesh olunduğunu (hükmünün kalktığını) söylemişler ve Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in şu sözünü bu konuda delil göstermişlerdir:

((لَا فَرَعَ وَلَا عَتِيرَةَ.)) [رواه البخاري ومسلم]

"(İslâm'da) ne Fera'[1], ne de Atîra[2] vardır."[3]

Şâfiîler, Atîra'nın talebinin nesh olunmadığını ve müstehap olduğunu söylemişlerdir. Bu, İbn-i Sîrîn'in görüşüdür.

İbn-i Hacer -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Bunu teyid eden; Ebu Dâvud, Nesâî ve İbn-i Mâce'nin Nubeyşe'den rivâyet ettikleri ve Hâkim ve İbn-i Munzir'in sahih dedikleri hadiste Nubeyşe şöyle demiştir:

---

[1] Ferâ': Câhiliye halkının putları için kestikleri devenin ilk yavrusuna verilen isimdir.

[2] Atîra: Câhiliye halkının Receb ayının ilk on gününde kestikleri ve Recebiye adını verdikleri kurbana verilen isimdir.

[3] Buhârî ve Müslim

((نَادَى رَجُلٌ وَهُوَ بِمِنًى فَقَالَ يَا رَسُولَ اللهِ! إِنَّا كُنَّا نَعْتِرُ عَتِيرَةً فِي الْجَاهِلِيَّةِ فِي رَجَبٍ فَمَا تَأْمُرُنَا يَا رَسُولَ اللهِ؟ قَالَ: اذْبَحُوا فِي أَيِّ شَهْرٍ مَا كَانَ، وَبَرُّوا اللهَ عَزَّ وَجَلَّ، وَأَطْعِمُوا. قَالَ: إِنَّا كُنَّا نُفْرِعُ فَرَعًا فَمَا تَأْمُرُنَا؟ قَالَ: فِي كُلِّ سَائِمَةٍ فَرَعٌ تَغْذُوهُ مَاشِيَتُكَ حَتَّى إِذَا اسْتَحْمَلَ ذَبَحْتَهُ وَتَصَدَّقْتَ بِلَحْمِهِ.))

[رواه أبو داود والنسائي وابن ماجه وصححه الحاكم وابن المنذر]

"Bir adam Minâ'da iken şöyle seslendi:

-Ey Allah'ın elçisi! Biz, câhiliye devrinde Receb ayında Atîra kurbanı keserdik. Bundan dolayı bize neyi emredersin? Diye sordu.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

- Hangi ayda olursan Atîra'yı (Allah için) kes, Allah -azze ve celle-'ye itaatte bulun ve (ondan insanlara) yedir.

Adam devamla şöyle dedi:

- Biz, devenin ilk yavrusu doğduğunda onu kurban olarak keserdik. Bundan dolayı bize neyi emredersin? Diye sordu.

Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-:

- Her sâime (otlakta beslenen her hayvan) için bir ferâ' vardır.Taşıyacak güce ulaşıncaya kadar hayvanlarınla birlikte ona yem yedirirsin.Ulaşınca da onu kesersin ve etini sadaka olarak verirsin."[1]

İbn-i Hacer -Allah ona rahmet etsin- devamla şöyle demiştir:

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Receb ayında kesilen kurbanı temelinden kaldırmamış, aksine kurbanın, Receb ayına has olmasını kaldırmıştır."

Receb ayında oruç tutmak:

Receb ayının orucunun fazîleti hakkında Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den ve ashâbından sahih hiçbir şey gelmemiştir.Fakat diğer aylarda meşrû olan Pazartesi ve Perşembe günleri orucu, Bîyz günleri (her hicrî ayın 13., 14. ve 15. günleri) orucu, (Davud -aleyhisselâm-'ın orucu gibi) bir gün oruç tutup bir gün tutmamak, her ayın başında veya ortasında veyahut da sonunda tutulan oruç gibi, Receb ayında tutulan oruç da meşrûdur.

[1] Ebu Davud, Nesâî ve İbn-i Mâce rivâyet etmişler, Hâkim ve İbn-i Munzir de "hadis, sahihtir", demişlerdir.

Ömer b. Hattâb -Allah ondan râzı olsun- (hilâfeti zamanında) câhiliye halkına benzeme olduğundan dolayı Receb ayı orucundan insanları yasaklardı.

Nitekim Haraşa b. el-Hur'dan rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

((رَأَيْتُ عُمَرَ يَضْرِبُ أَكُفَّ الْمُتَرَجِّبِينَ حَتَّى يَضَعُوهَا فِي الطَّعَامِ وَيَقُولُ: كُلُوا، فَإِنَّمَا هُوَ شَهْرٌ كَانَتْ تُعَظِّمُهُ الْجَاهِلِيَّةُ.)) [رواه ابن أبي شيبة وصححه الألباني في إرواء الغليل]

"Ben, Ömer'i, Receb ayını oruç tutarak geçirenlerin, yemeğe ellerini daldırıp yiyinceye (oruçlarını bozuncaya) kadar onların ellerine vururken ve onlara şöyle emrederken gördüm:

-Yiyin (orucunuz bozun)! Receb, ancak câhiliye halkının yücelttiği bir aydır."[1]

İmam İbn-i Kayyim -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

"Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- üç ayı (Receb, Şaban ve Ramazan aylarını) -bazı insanların yaptıkları gibi-, arka arkaya oruç tutarak geçirmemiştir. Ne Receb ayının tamamını oruç tutmuş, ne de bu orucu müstehap görmüştür."

Hâfız İbn-i Hacer -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

"Receb ayının fazîleti, bu ayın tamamında veya bu ayın bir kısmında oruç tutulması ve bu ayda herhangi bir geceyi özel bir ibâdetle geçirmek hakkında huccet olarak kabul edilebilecek belirli ve sahih bir şey gelmemiştir.Nitekim bu kesin hükümde Hâfız İmam Ebu İsmâil el-Heravî beni geçmiştir.Aynı şekilde biz de ondan başkasından rivâyet etmişizdir."

İlmî Araştırmalar ve Fetvâ Dâimî Komitesi'nin fetvâlarında şöyle gelmiştir:

"Receb ayının bazı günlerinde oruç tutmanın, dînde bir aslının olduğunu bilmiyoruz."

Receb ayında umre yapmak:

Hadis-i şerifler, Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in Receb ayında umre yapmadığına delâlet etmiştir.

Nitekim Mücahid'den rivâyet olunduğuna göre o şöyle demiştir:

((دَخَلْتُ أَنَا وَعُرْوَةُ بْنُ الزُّبَيْرِ الْمَسْجِدَ فَإِذَا عَبْدُ اللهِ بْنُ عُمَرَ ﷺ جَالِسٌ إِلَى حُجْرَةِ عَائِشَةَ ﷺ قَالَ لَهُ: كَمِ اعْتَمَرَ رَسُولُ اللهِ ﷺ؟ قَالَ: أَرْبَعًا إِحْدَاهُنَّ فِي رَجَبٍ، فَكَرِهْنَا أَنْ نَرُدَّ عَلَيْهِ، قَالَ: وَسَمِعْنَا اسْتِنَانَ عَائِشَةَ أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ فِي الْحُجْرَةِ فَقَالَ عُرْوَةُ: يَا أُمَّاهُ يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ! أَلَا تَسْمَعِينَ مَا يَقُولُ

---

[1] İbn-i Ebî Şeybe rivâyet etmiş, Elbânî de 'İrvâu'l-Ğalîl'de hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

أَبُو عَبْدِ الرَّحْمَنِ؟ قَالَتْ: مَا يَقُولُ؟ قَالَ: يَقُولُ إِنَّ رَسُولَ اللهِ ﷺ اعْتَمَرَ أَرْبَعَ عُمَرَاتٍ، إِحْدَاهُنَّ فِي رَجَبٍ. قَالَتْ: يَرْحَمُ اللهُ أَبَا عَبْدِ الرَّحْمَنِ، مَا اعْتَمَرَ عُمْرَةً إِلَّا وَهُوَ شَاهِدُهُ، وَمَا اعْتَمَرَ فِي رَجَبٍ قَطُّ.)) [رواه البخاري ومسلم]

"Ben ve Urve b. ez-Zubeyr, mescide (Mescid-i Nebevî'ye) girdim. Bir de baktım ki Abdullah b. Ömer -Allah ondan ve babasından râzı olsun-, Âişe'nin -Allah ondan râzı olsun- odasına doğru oturuyordu.

Urve b. ez-Zubeyr ona:

- Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- kaç defa umre yaptı? Diye sordu.

Abdullah b. Ömer -Allah ondan ve babasından râzı olsun-:

-Bir tanesi Receb ayında olmak üzere dört defa umre yapmıştır, diye cevap verdi.

-(Mücâhid şöyle dedi:) Bunun üzerine biz, ona cevap vermeyi (ve onu yalanlamayı) çirkin gördük.

(Mücâhid şöyle) dedi:

Bu arada mü'minlerin annesi Âişe'nin -Allah ondan râzı olsun-, odasında (dişlerini misvaklarken misvakın çıkardığı) misvak sesini işittik.

Urve b. ez-Zubeyr ona:

-Ey anneciğim! Ey mü'minlerin annesi! Ebu Abdurrahman'ın (Abdullah b. Ömer'in) ne dediğini işitmiyor musun? Dedi.

Bunun üzerine Âişe -Allah ondan râzı olsun-:

- Ebu Abdurrahman ne diyor, diye sordu.

Urve b. ez-Zubeyr:

- Ebu Abdurrahman, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'in, bir tanesi Receb ayında olmak üzere dört defa umre yapmıştır, diyor.

Bunun üzerine Âişe -Allah ondan râzı olsun-:

- Allah, Ebu Abdurrahman'a merhamet etsin! Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-

hiçbir umre yapmamıştır ki kendisi onunla beraber hazır bulunurdu (Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- her umresini ile onunla birlikte yapmıştır. Nasıl olur da

Abdullah b. Ömer bunu unutur.) Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Receb ayında kesinlikle umre yapmamıştır."[1]

Müslim'in rivâyetinde şu fazlalık da vardır:

"İbn-i Ömer, Âişe'nin dediklerini işittiği halde ne hayır, ne de evet, dedi."

İmam Nevevî -Allah ona rahmet etsin- şöyle demiştir:

"İbn-i Ömer'in, Âişe'nin, kendisinin söylediği şeyi inkâr ederken susması, bu meselenin kendisine karmaşık geldiğine veya bunu unuttuğuna veyahut da bunda şüphe ettiğine delâlet eder."

Bunun içindir ki bu ayda dînde çıkarılan bid'atlardan birisi de Receb ayına umre tahsis etmek ve bu ayda yapılan umrenin belirli bir fazîlete sahip olduğuna inanmaktır. Oysa bu konuda herhangi bir nas gelmemekle birlikte Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in de Receb ayında umre yaptığına dâir hiçbir şey sâbit olmamıştır.

Değerli âlim Ali b. İbrahim el-Attâr -Allah ona rahmet etsin- (ölümü: hicrî 724) şöyle demiştir:

"Bana ulaşan haberlerden birisi de Mekke halkının -Allah Teâlâ, Mekke'yi daha da şereflendirsin- Receb ayında çokça umre yapmayı alışkanlık hâline getirmeleridir ki bunun dînde bir aslının (temelinin) olduğunu bilmiyorum.Aksine Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem-'den sâbit olduğuna göre o şöyle demiştir:

"Ramazan'da yapılan umre, hacca denktir."

Değerli âlim Muhammed b. İbrahim -Allah ona rahmet etsin- fetvâlarında şöyle demiştir:

"Receb ayının bazı günlerini, Kâbe'yi ziyâret gibi, herhangi bir amelle tahsis etmeye gelince, İmam Ebu Şâme'nin -Allah ona rahmet etsin- "el-Bide'u ve'l-Havâdis" adlı kitabında kabul ettiği gibi, dînde aslı olmayan şeylerdendir. Buna göre İslâm şeriatının tahsis etmediği ibâdetleri belirli vakitlerle tahsis etmek, gerekmez. Çünkü bir vaktin diğer bir vakitten üstünlüğü ve fazîleti yoktur. Ancak İslâm şeriatının herhangi bir ibâdet türünü üstün tutması veya iyilik sayılan her türlü amelleri üstün tutması bunun dışındadır. Bunun içindir ki İslâm âlimleri, Receb ayını çokça umre yapmaya tahsis etmeyi reddetmişlerdir."

Fakat bir kimse, Receb ayında belirli bir fazîletine inanmaksızın, hatta tesadüfen veyahut da imkân bulunca bu vakitte umreye giderse, bunda bir sakınca yoktur.

[1] Buhârî, hadis no:1909, Müslim, hadis no: 1081

Receb ayı hakkında dînde çıkarılan bid'atlar:

Hiç şüphe yok ki dînde bid'at çıkarmak, Kur'an ve sünnetin naslarına aykırı gelen tehlikeli şeylerdendir. Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem- vefât etmeden önce bu dîn kemâle ermiş ve tamamlanmıştır.

Nitekim Allah Teâlâ bu konuda şöyle buyurmuştur:

﴿ٱلۡيَوۡمَ أَكۡمَلۡتُ لَكُمۡ دِينَكُمۡ وَأَتۡمَمۡتُ عَلَيۡكُمۡ نِعۡمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ ٱلۡإِسۡلَٰمَ دِينٗاۚ﴾

[سورة المائدة من الآية: ٣]

"**Bugün size dîninizi** (zaferi gerçekleştirmek ve şeriatını tamamlamak sûretiyle) **kemâle erdirdim.**(Sizi câhiliyye karanlığından İslâm nûruna çıkarmak sûretiyle) **üzerinize nimetimi tamamladım ve dîn olarak da size İslâm'ı seçtim** (siz de İslâm'ı kendiniz için dîn seçin)."[1]

Âişe'den -Allah ondan râzı olsun- rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- şöyle buyurmuştur:

((مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ.)) [متفق عليه]

"**Her kim, bu işimizde** (dînimizde) **onda olmayan bir şeyi ona ihdâs eder** (açık veya gizli Kur'an ve sünnette aslı olmayan bir şey getirir)**se, o ihdâs ettiği şey, kendisine reddolunmuştur** (bâtıldır)."[2]

Başka bir rivâyette şöyle buyurmuştur:

((مَنْ عَمِلَ عَمَلاً لَيْسَ عَلَيْهِ أَمْرُنَا فَهُوَ رَدٌّ.)) [رواه مسلم]

"**Her kim işimiz** (dînimiz) **üzere olmayan bir iş işlerse, o işlediği şey reddolunmuştur** (bâtıldır ve ona itibar edilmez)."[3]

Bazı insanlar, Receb ayında birçok farklı şeyler çıkarmışlardır. Bunlardan bazıları şunlardır:

1. Regâib namazı: Bu namaz, fazîletli dönemlerden tâbiîn ve etbâut-tâbiîn'den) sonra, özellikle de hicrî dördüncü yüzyıldan sonra yayılmaya başlamıştır.Receb ayının ilk Cuma gününün gecesinde kılınan bu namazı, birtakım yalancılar uydurmuşlardır.

Şeyhulislâm İbn-i Teymiyye -Allah ona rahmet etsin- bu konuda şöyle demiştir:

---

[1] Mâide Sûresi: 3

[2] Buhârî; hadis no: 2697.Müslim; hadis no: 1718.

[3] Müslim; hadis no:1718.

"Receb ayının ilk Cuma gününün gecesi kılınan Regâib namazına gelince, bu fiil, Mâlik, Şâfiî, Ebu Hanife, Sevrî, Evzâî, Leys ve başkaları gibi, İslâm imamlarının ittifakıyla bid'attır. Bu konuda rivâyet olunan hadis, hadis bilgisine sahip âlimlerce yalan olduğunda oybirliğine varılmıştır."[1]

2. Receb ayında birçok büyük olayların meydana geldiği rivâyet edilmiş, fakat bunların hiçbirisi sahih değildir.

Örneğin rivâyetlere göre:

- Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Receb ayının ilk gecesi dünyaya gelmiştir.

- Rasûlullah -sallallahu aleyhi ve sellem- Receb ayının yirmi yedinci gecesi veya yirmi beşinci gecesi Peygamber olarak gönderilmiştir.

Bunların hiçbirisi sahih değildir.

el-Kâsim b. Muhammed'den rivâyet olunan ve Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in gece yolculuğuna çıkmasının (İsrâ olayı), Receb ayının yirmi yedinci gecesi olduğuna dâir isnad sahih değildir. İbrahim el-Harbî ve başkaları bunu reddetmişlerdir.

Bu sebeple Receb ayının yirmi yedinci gecesi Mirac kıssası okumak ve bu geceyi kutlamak, bu ayın bid'atlarındandır.Bu gecenin gündüzünü oruçla ve gecesini ibâdetle geçirmek gibi fazla bir ibâdetle tahsis etmek veya bu gecede sevinç ve mutluluk belirtileri göstermek, bu kutlamaların beraberinde erkeklerle kadınların birbirleriyle karışık ortamda ve içiçe bulunmaları, şarkılar söylenmesi ve çalgılar çalınması gibi bütün bu davranışlar, Ramazan ve Kurban bayramlarında câiz olmadığına göre, bu gibi bid'at bayramlarda câiz olmaması daha önce gelir.

Buna ilâve olarak İsrâ ve Mirac olayının, bu tarihte (yirmi yedinci gecede) meydana geldiği kesin değildir.Şayet bu tarih sâbit olsa bile, bu geceyi kutlamak için bir gerekçe sayılamaz. Çünkü ne Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'den, ne sahâbeden -Allah onlardan râzı olsun-, ne de bu ümmetin en hayırlıları olan ilk müslümanlardan bu konuda bir şey gelmiştir. Eğer bu hayırlı bir şey olsaydı, onlar bizi bu hayırda geçerler ve bizden önce bunu yaparlardı. Kendisinden yardım istenen, yalnızca Allah Teâlâ'dır.

3. Receb ayının ortasında kılınan Davud'un annesinin namazı.

4. Receb ayında ölenlerin ruhları için sadaka vermek.

5. Receb ayına özel olarak okunan duâlar. Bu duâların hepsi uydurma ve bid'attır.

6. Kabir ziyâretlerini Receb ayına tahsis etmek. Bu, yine dînde sonradan çıkarılan bir bid'attır. Oysa kabir ziyâreti, yılın her vaktinde yapılabilir.

[1] "el-Fetâvâ'l-Kubrâ"; c: 2, s: 239.

Allah Teâlâ'dan, bizi, açık olsun, gizli olsun, haram sınırlarına saygı duyan ve Peygamber -sallallahu aleyhi ve sellem-'in sünnetine uyanlardan kılmasını dileriz.

Şüphesiz ki O, buna gücü yetendir.

Duâlarımızın sonunda hamd, âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur.